

AL MÓN

EN % DE LA POBLACIÓ DEL PAÍS

PAÏSOS EN DESENVOLUPAMENT
POBLACIÓ QUE VIU
AMB MENYS D'1 DÒLAR
AL DIA

1990	1999	2005
45,7%	33,0%	26,6%

PAÏSOS EN DESENVOLUPAMENT
NENS DESNODRITS

1990	2008
31%	26%

AL MÓN
POBLACIÓ QUE NO CONSUMEIX EL
MÍNIM DE DIETA RECOMANAT

1990	1999	2005
16%	14%	13%

AL MÓN
NADONS MORTS
PER CADA 1.000
NAIXEMENTS

1990	2000	2008
90	78	65

AL MÓN
MORTALITAT MATERNA
PER CADA 100.000
NAIXEMENTS

1990	2005
430	400

Triomfs sobre la marginació

Sis persones que van estar excloses de la societat o en situació difícil relaten la seva lluita per una vida digna

Quan es parla de les oenagés que treballen al costat dels més necessitats sovint es pensa en solucions palliatives per a tragèdies humanes insuperables. Però la realitat és que l'acció d'aquests col·lectius impulsa històries de superació i d'èxit.

L'impacte de les entitats d'ajuda als desafavo-

rits sobre la societat arriba a xifres potents: donen feina a més de 100.000 persones, atenen 1,7 milions d'usuaris i representen el 2,8% del PIB de Catalunya. El pes d'aquest poder està repartit en 7.500 entitats que treballen en àmbits com ara la drogadoicció, els *sense sostre*, les dones maltracta-

des, els expresidaris, les persones dependents i els joves que pateixen problemes d'exclusió. Els sis testimonis següents expliquen uns triomfs que han estat canalitzats per dos motors: la voluntat i la tasca d'assistents socials, psicòlegs, educadors i voluntaris. Per **Fidel Masreal**



JONATHAN GREVSEN

MANUEL BARRIOS ▶ ANTIC VAGABUND

«Sense Arrels, la beguda o una pallissa m'haurien matat»

Va arribar a Barcelona des de Sevilla fa sis anys sense ni cinc i borraxo. S'escapava de la mirada escrutadora de la seva família, que el va veure enganxar-se a la beguda fins a arribar a un consum de deu litres de vi barat al dia. «No volia que ningú em veiés patir, per això vaig venir», relata. Va passar sis anys al carrer. El seu refugi eren els caixers automàtics, on es protegia del fred i dels intents d'agressió. Després de tant de temps sense sostre, va acabar tan immers en aquesta mala vida que «volia canviar sense canviar, en realitat».

Un dia, en un menjador al barri de la Sagrada Família, voluntaris de l'associació Ar-

rels selivan acostar per oferir-li ajuda. I al cap de poc temps ell mateix va anar a la seu de l'entitat. Va demanar ajuda. I va canviar els caixers pel sostre de la pensió La Terraza, al Raval. Va deixar de beure, va seguir un tractament i va sortir del túnel just a temps perquè, com ell mateix recorda, «ja tenia el fetge gairebé re-

LA SORTIDA DEL POU

«A vegades tens la voluntat de canviar de vida, però si no tens gent al teu costat, no ho pots fer»

bentat» de tant beure.

Aquesta no va ser la primera sinó la segona de les grans remuntades. Abans havia aconseguit desenganxar-se de l'heroïna. «Ho vaig superar i el meu pare, abans de morir, ens va poder veure al meu germà i a mi fora de la droga».

Seguint el mateix camí, ha aconseguit que la seva mare el vegi per fi també fora de l'alcohol. «Ja noto que està contenta només de sentir-li el to de veu al parlar amb mi per telèfon», diu Manuel.

Amb 47 anys, no vol mirar enrere. Està casat i viu en un pis de lloguer. Valora la seva força de voluntat però també té clar que «sense gent al costat no te'n pots sortir». Sense Arrels, avui «estaria mort, de veritat, per la beguda o per una pallissa». En canvi, avui el Manuel forma part del Comitè d'Ètica d'Arrels i explica als indigents que ell és la prova que es pot sortir del pou. Només s'ha de voler.



DANNY CAMINAL

PEDRO ▶ EXPRESIDIARI

«Cada matí em dic: 'A lluitar'. Intento superar-me»

Ha passat gairebé mitja vida a la presó: 26 dels seus 55 anys. I quan en va sortir en règim obert, l'última vegada, se sentia tan sol que va demanar tornar a la presó: «Havia passat deu anys sense veure ningú de fora, em sentia molt sol, com en una illa, fins i tot em feia por travessar el carrer», relata.

Sense perdre el somriure, malgrat tot, explica que la seva vida es podria resumir amb l'eslògan: «Conegui Espanya a través de les presons», perquè ha trepitjat les de Tarragona, Cadis, Sevilla, en entrades i sortides per atracaments per costejar-se drogues.

En canvi, es posa seriós i s'emociona quan afirma, sen-

se cap mena de dubte, que sense l'ajuda de l'Obra Social Santa Lluïsa de Marillac i la Fundació Acollida i Esperança avui estaria mort. «Segur. Seguríssim».

L'Esther, treballadora de la fundació que l'ha acompanyat en el camí cap a la reinserció social, s'emociona al seu costat. Avui el Pedro es re-

LA FALTA DE SUPORT

«Quan vaig sortir de la presó em vaig sentir molt sol, havia passat 10 anys sense veure ningú de fora»

cupera a bon ritme de l'embòlia que va patir just el dia abans d'accedir al pis que comparteix amb altres persones en risc d'exclusió, a Barcelona. Treballa mitja jornada en un magatzem de la Zona Franca. I la seva vida és estable i ordenada.

Li costa, li fa mal mirar enrere, i encara avui no troba resposta a la pregunta de per què va entrar en el món dels atracaments. «S'ha de girar full», prefereix dir.

L'Esther, al seu costat, sosté que sense la força de voluntat que el Pedro hi va posar el procés de recuperació hauria estat impossible, perquè l'embòlia el va deixar molt limitat físicament.

En paral·lel, l'ambient del pis compartit i tutelat li ha generat prou confiança perquè ara es digui cada matí: «Som-hi, a lluitar». «Intento superar-me, m'agrada aprendre», afegeix en un to pausat però convençut, serenament ferm.

AL MÓN
NENS ESCOLARITZATS

1991	2000	2008
82,2%	84,3%	89,6%

AL MÓN
POBLACIÓ AMB ACCÉS
A AIGUA POTABLE

1991	2008
77%	87%

AL MÓN
LÍNIES DE TELÈFON
PER CADA 100 HABITANTS

1991	2000	2008
9,8	15,9	18,5

AL MÓN
USUARIS D'INTERNET
PER CADA 100 HABITANTS

1995	2000	2008
0,7	6,5	23,4

AL MÓN
USUARIS DE MÒBILS
PER CADA 100 HABITANTS

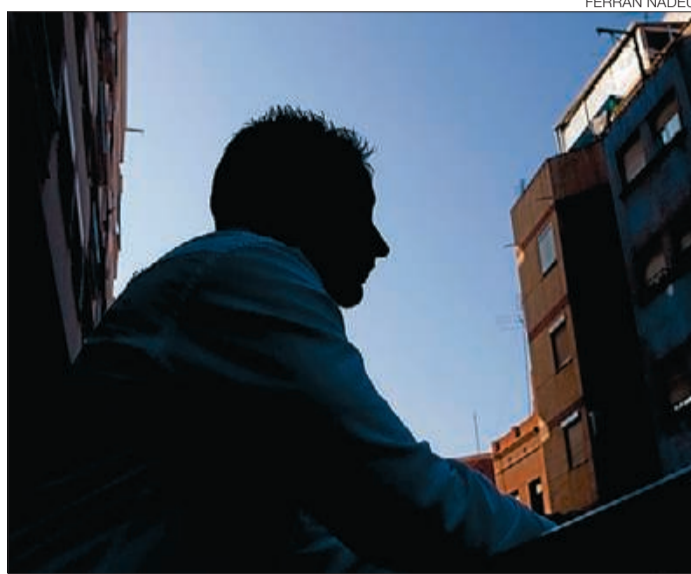
1995	2000	2008
1,6	12,1	59,7

RAFA ▶ TOXICÒMAN REHABILITAT

«Si et deixes ajudar, tot és més fàcil»

Va ser l'últim del grup que va provar la droga. Però als 13 anys ja cargolava porros d'haixix. Id' aquí a l'LSD, la cocaïna i l'heroïna en una carreta que només la seva determinació i l'ajuda de la Fundació Salut i Comunitat han aconseguit parar des de fa pocs mesos. «Quan era a la presó, un matí em vaig despertar i

vaig pensar en el que havia fet amb la meua vida. Va ser com un xip que et canvia. Vaig trucar a la meua germana i li vaig dir: 'He canviat'. Començava a deixar enrere èpoques com la del consum d'un gram diari de coca, o les anades i vingudes posteriors a Can Tunis a consumir heroïna amb la seva dona, que al final va mo-



FERRAN NADEU

rir. O etapes com la col·lecció de judicis, algun encara pendent, per robatoris en vivendes, falsificació, baralles...

Avui el Rafa (el seu nom real no és Rafa) està en tercer grau penitenciari a la presó de Wad Ras, a canvi de seguir un programa en un centre de dia que gestiona Salut i Comunitat. No li ha resultat gens fàcil, però amb el temps ha après a adonar-se que l'estaven ajudant i a confiar-hi. «Si confies en la gent i et deixes ajudar sempre és molt més fàcil», rona. «M'han ajudat a pensar, a conèixe'm, a veure quin camí he d'agafar i com he de portar

la meua vida». ¿I les drogues? «No les trobo a faltar. El mono és curt, després el que és difícil és mantenir-se. Però encara tinc por».

Els seus nous objectius són completar un curs d'electricitat, seguir amb la parella que té i disfrutar els caps de setmana amb la seva filla. ¿Hauria sortit de la cuneta sol? «No. La meua autoestima era tan baixa que no veia cap motiu per fer un esforç per la meua vida. Si no arribo a entrar a la presó, no estaria viu. Estava enganxat, sense feina ni parella i allunyat de la meua filla i la meua família».

ELSA ECHEVARRÍA ▶ AUTÒNOMA

«Hi ha desconfiança en els immigrants»

Va venir des de Chimbote, el Perú, fa 15 anys. La seva jornada laboral començava a les quatre del matí, netejant en oficines i empreses. Més d'una tarda afegia hores extres a la seva jornada. Els caps de setmana també treballava. «A vegades també dutxava una senyora per 1.000 pessetes», recorda. Al seu país hi va deixar

dos fills, als quals enviava gairebé tot el que guanyava: «No l'hi desitjo a ningú, ho vaig passar molt malament sense poder veure'ls, em vaig dedicar a treballar i treballar».

Explica que mai ha sentit l'alè del racisme al clatell, però sosté que segueix existint molta desconfiança en els immigrants. «Fins que no et co-



RICARD CUGAT

neixen no confien en tu, perquè ets de fora. Pensen que ets diferent i et posen una barreira». Tot i que disposa de la doble nacionalitat, està segura que serà considerada una immigrant tota la vida.

Fa quatre anys va decidir posar en pràctica el caràcter que sempre l'ha definit: constituir-se en autònoma i muntar una empresa de neteja professional. L'entitat Servei Solidari li va donar un cop de mà en la tramitació dels papers i amb consells per muntar el pla d'empresa. «Ho vaig fer en dos mesos quan se solen trigar sis mesos o més», recor-

da orgullosa. Avui té cinc empleades al seu càrrec, entre les quals hi ha la seva germana. «Ara les coses no van tan bé. Per la crisi. Les empreses volen rebaixar costos, que t'arrosseguis... Però no vull tirar la tovallola», insisteix.

No es vol quedar aquí. Vol que l'empresa creixi. I el seu somni segueix intacte: muntar un bar. Quan mira enrere, constata: «Em van ajudar molt».

I hi vol afegir alguna cosa en positiu: «El català és desconfiat, però si arribes a ser el seu amic, és una relació per a tota la vida».

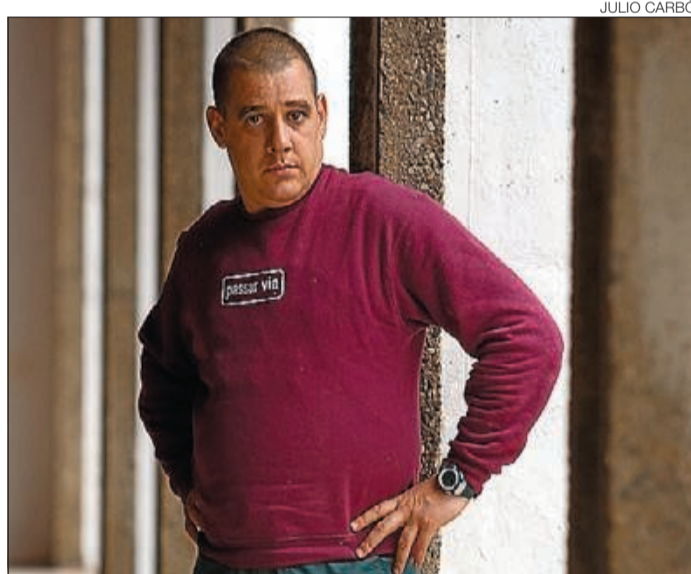
DANI ▶ TÉ UN TRASTORN ESQUIZOFRÈNIC

«He patit mirades de menyspreu i ira»

Ha interpretat textos de Goldoni, Molière i Txékhov. «Amb l'obra que més bé m'ho vaig passar va ser amb *La rebel·lió dels animals* [de George Orwell], on vaig interpretar un porc i vaig fer quadrar tota la tropa», recorda entre rialles. El Dani, de 38 anys, té diagnosticat un trastorn esquizofrènic paranoide crònic, però

això no li impedeix tenir una força física i mental de ferro. D'acer. Però no tot ha estat fàcil. «M'he vist abandonat, fumava, bevia, em barallava amb els pares...», recorda.

Però la seva carrera de superació personal no ha deixat de pujar esglaons. «Vaig decidir que havia de tirar endavant», diu. Va estar un any



JULIO CARBÓ

en un centre de dia del barri de Sant Andreu de Barcelona. El següent pas va ser començar la formació prelaboral. Durant tres anys es va formar en cuina, jardineria i pintura. I d'aquí va passar a contactar amb l'entitat Tres Turons, que li ha facilitat un pis compartit amb altres joves i un lloc de treball tres dies per setmana. Amb tot això ha pogut aconseguir «independència i ànim». I superar la negativitat. Ara parla en positiu dels companys i fins i tot dels seus caps a la feina.

El Dani té un objectiu: treballar en una empresa ordi-

nària vinculada al món forestal i de jardineria: «M'agrada l'aire lliure, caminar, veure gent... No sabria estar assegut en una oficina».

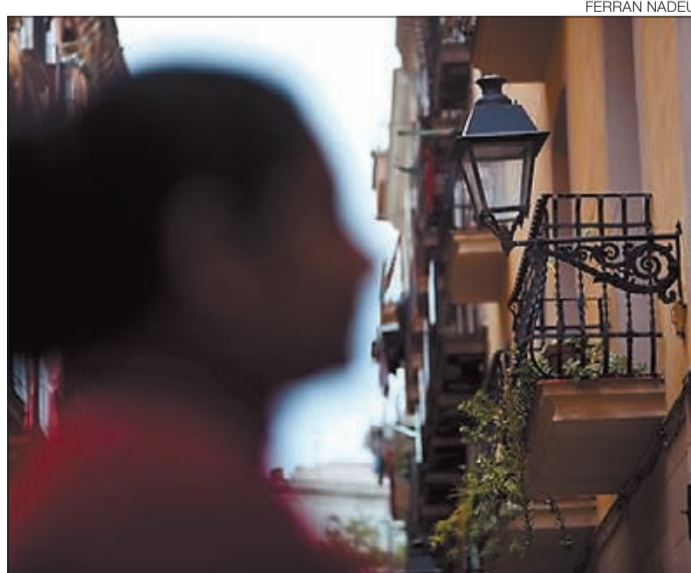
El Dani mira sempre de cara i cap endavant. «No m'agrada mirar enrere, els ingressos hospitalaris continuats que vaig patir als 20 anys». Tampoc li agrada recordar que ha rebut «mirades de menyspreu i ira», que ha superat senzillament sortint del vagó del metro per poder respirar. I quan li pregunten quines altres coses vol fer, respon: «Treballar, mantenir el pis i funcionar, funcionar».

MARTA ▶ VÍCTIMA DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

«He recuperat la confiança en mi»

La va deixar tancada i se'n va anar amb les seves coses. La seva parella la va deixar tancada a casa quan ella va dir prou i va preparar les seves coses per acabar la relació. «Vaig haver d'obrir la finestra i demanar a una veïna que truqués a la policia», recorda la Marta (que té un altre nom real) entre llàgrimes.

Al principi, ell era molt amable. «Estava sempre darrere meu». Però aviat van arribar les desqualificacions: «Ets tonta, ets gilipolles». En una paraula, l'anul·lació moral de la Marta. S'hi va afegir la falta de contribució econòmica, que la va obligar a gastar els estalvis per mantenir les despeses de la parella. I, fi-



FERRAN NADEU

nalment, va arribar l'intent d'agressió. Aquí va ser quan ella es va plantar. I va aconseguir que Surt, una associació de suport a les dones, l'escoltés i l'atengués. «Sense ells hauria seguit enfonsada», sosté. La recuperació va tenir dos bases molt sòlides: la psicològica i la laboral. A Surt saben que les dues tasques van de la mà: si la dona se sent vulnerable amímicament, també ho està de cara al mercat laboral.

No va ser gens fàcil perquè la Marta va estar un mes sense sortir de casa. «L'associació m'ha donat la seguretat necessària per creure en mi ma-

teixa. He après a dir que no», descriu.

Surt va vehicular l'ajuda dels serveis socials a la Marta, que es va quedar sense diners i pràcticament al carrer.

«No ho pots fer tot tu sola», diu la Marta. Ha decidit no denunciar l'exparella. Prefereix valorar la suplència que ha fet en una empresa de neteja i les ganes de «tenir el cap actiu i no pensar en el passat».

La Marta ha canviat. Pensa més per si mateixa, surt més al carrer i connecta més bé amb la gent. ¿Una nova parella? No hi ha cap pressa en aquest tema.